

เข็มทิส

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๕๖

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ ธรรมะ ในเมื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรม เราต้องแสวงหา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนาเป็นพระโพธิสัตว์ นี่สร้างสมบุญกุศล การแสวงหาๆ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมาแล้ว ธรรมะมันมี ธรรมะมันมีโดยยืนยันที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ธรรมจกๆ เทวดาส่งข่าวขึ้นไปเป็นชั้นๆ เลยนะ จักรได้เคลื่อนแล้ว จักรได้เคลื่อนแล้ว

แต่เดิมนี่รอ รอสิ่งนี้อยู่ มันไม่มี แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแสดงธรรมจกๆ ครั้งแรก ถ้าแสดงธรรมจกๆ ครั้งแรก นั่นคือการประกาศธรรม การประกาศธรรมในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่ามีคุณธรรมจริง สัจจะความจริง จนเทวดา อินทร์ พรหมยอมรับ ส่งข่าวเป็นชั้นๆ แล้วต้องการด้วย ต้องการสิ่งนี้เป็นธรรมโอสถเพื่อแก้ไขหัวใจของทุกๆ ดวงใจที่เกิดในวัฏฏะ เกิดในสถานะต่างๆ ให้มีที่พึ่ง ที่พึ่งเพราะจิตใจมันว่าแห่ว

จะเกิดเป็นเทวดา อินทร์ พรหมขนาดไหน แต่ชีวิตถึงที่สุด เวลาคนมันจะพลัดพราก มันอาลัยอารมณ์กันขนาดไหน เห็นไหม เวลาหมดอายุขัยจากเทวดา อินทร์ พรหมลงมา มันเกิดจากไหนล่ะ ในเมื่อมันเกิดในคุณงามความดีหมดแล้ว อย่างต่ำสุดก็มาเกิดเป็นมนุษย์ แล้วถ้าลงไปกว่านั้นมันก็ลงนรกอเวจีทั้งนั้นแหละ เพราะผลของวัฏฏะ

ฉะนั้น เทวดา อินทร์ พรหม ถ้ามีสติ เขาต้องการสัจธรรมๆ ธรรมโอสถนั้นเพื่อแก้ไขใจของเขา เวลามาฟังเทศน์องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เทศน์ว่าการแต่ละครั้ง เทวดา อินทร์ พรหมสำเร็จเป็นหมื่นเป็นแสน เราเป็นชาวพุทธ เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เรามาบวชเป็นพระ ถ้าบวชเป็นพระ นี่เราเป็นนักรบเลยล่ะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากธรรมและวินัยไว้ให้ภิกษุ ภิกษุณีเลยล่ะ ภิกษุเป็นนักรบ เป็นผู้ที่ทรงธรรมทรงวินัยเลยล่ะ นี่เราแสวงหาสิ่งนั้นนะ ถ้าแสวงหาสิ่งนั้น เราแสวงหาได้ ถ้าแสวงหาได้ความเป็นจริง

ในสมัยก่อนนะ เขาเดินทางกัน เขาเดินทางกันโดยความชำนาญ โดยการดูดาว แต่ทางวิทยาศาสตร์เกิดขึ้น เวลาเกิดขึ้นมา เขาคิดกันว่าขึ้นมา เข็มทิสๆ ขึ้นมา เข็มทิสเขาขึ้นไปทางเหนือตลอด ถ้ามีเข็มทิสขึ้นไป เวลาเขาเดินทาง เขาไปอาศัยเข็มทิสนะ เขาเดินทางของเขา เห็นไหม อาศัยเข็มทิสนะ แต่ถ้าเรามีสัจจะความจริงในหัวใจ นี่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เข็มธรรมมันมีอยู่แล้วละ ถ้าเข็มธรรม ถ้ามันไม่มี ต้องแสวงหา

เห็นไหม คุณสิ เขาดูดาวต่างๆ เขาแสวงหาทางของเขา เขาเดินเรือของเขา เขาแสวงหาของเขา แต่เวลานักวิทยาศาสตร์คิดค้นเข็มทิสขึ้นมาแล้ว เข็มทิสมันก็เป็นการศึกษา เป็นการชี้ให้เห็นว่าเราไปถูกทางหรือเปล่า ถูกทางหรือเปล่า แต่เข็มธรรมในหัวใจของเรา เห็นไหม สติ สมาธิ ปัญญาเป็นทางธรรม สติธรรม สมาธิธรรม ปัญญาธรรม ถ้ามันมีความจริง มันจะพาหัวใจดวงนี้เข้าสู่สัจธรรม

เวลาเขาเดินทาง เขาเดินทางรอบโลก เขาเดินทางธุรกิจของเขา เดินทางค้าขายของเขา เขาเดินทางเพื่อส่งสินค้าของเขาเพื่อให้ถึงเป้าหมายของเขา แต่ในการประพฤติปฏิบัติธรรมของเรา เราเอาใจของเราให้สิ้นสุดแห่งทุกข์ให้ได้ ใจของเราเวียนตายเวียนเกิด นี่เวียนตายเวียนเกิดโดยสถานะ เราเกิดมาจากพ่อจากแม่ เรามีสถานที่เกิด เรามีทะเบียนบ้าน เรารู้ได้อย่างไรว่าเรามีสิทธิตามกฎหมาย มีทุกอย่าง เพราะเรามีที่เกิด เกิดขึ้นมา เกิดมาเป็นมนุษย์ไง แต่เวลาเกิดขึ้นมา ก่อนที่จะเกิด คุณสิ ถ้าใครไม่มีครอบครัว เขาก็ไม่มีพ่อแม่ เขาก็ไม่เกิดลูกเกิดหลานตามมา นี่ไง มันมีที่เกิด ที่เกิดที่นี้ไง เกิดแล้วก็ยึดใจ เกิดแล้วถือว่าสิ่งนี้เป็นสมบัติของเรา เราได้รับมรดกตกทอดจากชาติจากตระกูลของเรา

แต่ถ้าเราเกิดเป็นชาวพุทธละ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะแล้วออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เวลาเกิดในธรรม ตรัสรู้ธรรมโดยชอบ นี่เป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา เวลาเป็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าขึ้นมา นะ สามเณรราหุล ขณะที่ว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นราชบุตรตั้งแต่เป็นเจ้าชายสิทธัตถะ เวลาบวชแล้ว เวลาให้พระสารีบุตรบวชให้ ให้พระสารีบุตรเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติขึ้นมา

นี่ไง เวลาสามเณรราหุล นี่ถ้าอยู่ทางโลก เห็นไหม นางพิมพาขอเลย บอกว่าให้ไปขอพ่อ ให้ไปขอสมบัติ เวลาไปขอพ่อ ขอสมบัตินะ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ารำพึงเลยว่าจะให้สมบัติสิ่งใด ถ้าสมบัติทางโลก สมบัติทางโลกนี้ใครมันก็แสวงหาได้นะ เราควรให้สมบัติทาง

ธรรม สมบัติทางธรรม เวลาถึงให้พระสารีบุตรบวชให้ไง เวลาบวชขึ้นมาแล้วให้พระสารีบุตรสอน สอนขึ้นมา เวลาจะตรัสรู้ ไปฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

นี่ไง เวลาเกิด เราเกิดมา เราเกิดมาจากพ่อจากแม่ เราเกิดมา เวลาเราบวชขึ้นมาเราก็บวชมาจากอุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์อาจารย์ยกเข้ามาเป็นหมู่สงฆ์ หมู่สงฆ์เป็นสมมุติสงฆ์ ถ้าสมมุติสงฆ์ เห็นไหม สมมุติสงฆ์ใช่ไหม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าวางธรรมวินัยก็เพื่อเหตุนี้ไง เพื่อเหตุนี้ เพราะสิ่งที่ว่าเราเกิดมาในวัฏฏะ เราเกิดในวัฏฏะ ใครมีอำนาจวาสนาก็พยายามชวนชวายออกมาเพื่อประพฤติปฏิบัติ ถ้าออกประพฤติปฏิบัติขึ้นมา วางธรรมวินัยไว้ก้าวเดินขึ้นมา ถ้าก้าวเดินขึ้นมา จะห้านับรบๆ ขึ้นมา ศาสนทายาทขึ้นมาจะทำอย่างไร? ก็ให้บวชเป็นพระขึ้นมา พอบวชเป็นพระนี่ทางกว้างขวาง ทางโลกทางค้ำแคบ ต้องทำมาหากิน ต้องรับผิดชอบต่างๆ นี้ทางโลกเขา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมาทำให้จิตใจนี้มีความร่มเย็นเป็นสุข เวลาจิตนี้ให้เป็นบาทเป็นฐาน จิตใจนี้ให้มีอำนาจวาสนา ถ้ามีอำนาจวาสนา ใครสละสิ่งนั้นได้ สละสิ่งที่เป็นโลกได้ ให้มันเป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส ให้มันบวชเข้ามา พอบวชเข้ามา ๒๔ ชั่วโมง นี่ ๒๔ ชั่วโมงเราประพฤติปฏิบัติได้ตลอดเวลา

เวลามันมีความทุกข์ความยากบีบคั้นขึ้นมาเนะ เราพยายามหาทางออก หาทางออกกัน แต่เวลาบวชเป็นพระขึ้นมา นี่ทางกว้างขวางๆ เห็นไหม jemtik ธรรมๆ ให้เกิดขึ้นมากับเรา jemtik มันชี้ไปแล้ว jemtik มันชี้ทิศเหนืออยู่แล้ว jemtik มันชี้ไปบอกแล้ว แล้วjemtik นี่ทางวิทยาศาสตร์ก็พิสูจน์แล้ว เขาทำของเขาแล้ว น้อย่างไรมันก็ชี้ไปทิศเหนือถ้าjemtik นะ แล้วjemtik ธรรมละ jemtik ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชี้เข้ามาที่หัวใจ ชี้เข้ามาที่หัวใจ เข้ามาหัวใจ เห็นไหม

นี่เราเกิดมา เกิดมาปฏิสนธิจิตเกิดในไข่ เกิดในน้ำคร่ำ เกิดในโอปปาติกะ นี่กำเนิด ๔ มันเกิดขึ้นมา จิตเวียนตายเวียนเกิดตามผลของวัฏฏะ ตามผลของกรรม แต่เพราะไม่มีอำนาจวาสนา ไม่มีธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็เวียนไปตามสัจจะ ตามธรรมชาติ ที่ว่าธรรมะเป็นธรรมชาติ ธรรมชาติของมัน แต่เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเหนือธรรมชาติขึ้นมา ย้อนกลับมา เราเกิดมาเป็นใครละ เราจะเกิดเป็นนาย ก. นาย ข. นาย ง. ก็แล้วแต่เราจะเกิดเป็นพระอะไรก็แล้วแต่ เราก็เกิดมาโดยสมมุติเหมือนกัน เราบวชเป็นพระขึ้นมาแล้วก็ เป็นพระโดยสมมุติเหมือนกัน สิล ๒๒๓) เหมือนกัน ลงอุโบสถสังฆกรรมด้วยกัน นี่สะอาดบริสุทธิ์ขึ้นมา มีทิฐฐิเสมอกัน มีความเห็นเหมือนกัน แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นไป นี่jemtik ธรรมๆ จะเกิดกับใครละ

ถ้าเจ็มหิศมันชี้ไป แต่กิเลสมันพยายามไม่พอใจ มันจะไปตามอำนาจของมัน มันคิดว่ามันชัดเจนกว่า มันคิดว่ามันมีความเห็นถูกต้องดีกว่า มันก็จะไปหลงทิศหลงทางของมันไปตามแต่กิเลสมันลากไป นี่เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราบวชมาเป็นพระนะ บวชเป็นพระนะ เจ็มหิศธรรมๆ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมวินัยที่วางไว้ ทั้งๆ ที่บวชมากับอุปัชฌาย์ก็ธรรมวินัยทั้งนั้นแหละ ถ้าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เห็นไหม นี่เอหิ ภิกขุ แล้วก็ถือไตรสรณคมน์ แล้วก็ยุติจิตตุตถกรรม นี่เป็นชั้นเป็นตอนมา

เวลาไม่มีผู้บวชให้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นศาสดาใช้ใหม่ จะบวชครั้งแรก องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้บวชให้เอง เอหิ ภิกขุ บวชมาเลย เวลามากขึ้นมาก็บวชโดยไตรสรณคมน์ ให้ถึงไตรสรณคมน์ ให้เป็นพระขึ้นมา ถ้าจำนวนมากขึ้นไป มากขึ้นไป จะทำให้มันชัดเจนขึ้นมาก็ยุติจิตตุตถกรรมขึ้นมา ยุติจิตตุตถกรรมขึ้นมา ยุติเป็นพระๆ พอมันเป็นพระขึ้นมาเป็นพระโดยสมมุติ โลกเขาสมมุติกันอยู่แล้ว สมมุติทางโลก เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราถึงมาบวชเป็นพระ บวชเป็นพระนี่ยังเป็นสมมุติอยู่ เพราะมันมีกิเลสใจ มันมีความเห็นของเราใจ มันมีการศึกษา ศึกษาว่าเรารู้ธรรมๆ นี่ไง สิ่งนี้มันเป็นกิเลส เห็นไหม

ถ้าเจ็มหิศมันชี้ไปทางทิศเหนือ เจ็มหิศธรรมก็ชี้เข้ามาในการประพฤติปฏิบัติ ใครจะมีความรู้ความเห็นอย่างไรก็แล้วแต่ มันเรื่องของเขา แต่ถ้ามันตั้งสติขึ้นมา เห็นไหม สติ สมาธิ ปัญญา ถ้ามีสติขึ้นมา เราทำอะไรขึ้นมาก็เป็นสติขึ้นมา เรามีสติขึ้นมาที่เราละก็รู้เลย

งานของเรา นี่งานอาบเหงื่อต่างน้ำ งานทำข้อวัตรปฏิบัติต่างๆ งานประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันก็เป็นงานทั้งนั้นแหละ งานหนึ่งถ้ามันมีสมุทัยขึ้นมามันก็เป็นงานของโลก งานหนึ่งถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เห็นไหม มีสติปัญญา เพราะมันดูแลรักษาใจขึ้นมา งานสิ่งใดมันก็เป็นธรรมทั้งนั้นแหละ นั่งสมาธิ คูนั่งสมาธิ คนเขาเล่นการพนันเขาก็นั่งทั้งวันเหมือนกัน เขานั่งเพื่อประโยชน์ของเขา เวลาเรานั่งของเรา เรานั่งของเรา เรายังสู้เขาไม่ได้ เขานั่งเล่นการพนันกัน ๗ วัน ๗ คืน เขานั่งของเขา มีความสุขเพลิดเพลินของเขา เขานั่งกันได้ เขานั่งกันได้ทั้งนั้นแหละ แต่เวลาเขาเลิกแล้วเขาถึงไปพักผ่อนของเขา

แต่ของเรานั่งสมาธิภาวนา ถ้าจิตใจมันไม่เข้ามา มันนั่งได้อย่างไร เวลามันนั่งขึ้นมา นี่เพราะในเมื่อร่างกายของเราเหมือนกับจอมปลวก ปีครุทั้ง ๕ เหลือไว้รู้เดียวคือหัวใจ มโนวิญญาณคูติ กำหนดพุทโธๆ ถ้ามันนั่งอยู่ที่นี่ เวลามันเกิดขัดข้องหมองใจขึ้นมา มันจะรักษาอย่างไร ถ้ามัน

รักษาได้ มันเป็นการยืนยันใจ ถ้าใครประพฤติปฏิบัตินี้สมาธิภาวนาอยู่ ถ้าเขาทำได้ตลอดต่อเนื่อง มันต้องมีเหตุมีผล ถ้าไม่มีเหตุมีผล เขาอยู่ในทางจงกรมของเขาไม่ได้ ถ้าไม่มีเหตุมีผล เขาจะนั่งตลอดรุ่งของเขา นั่งทั้งวันทั้งคืน เขาทำได้อย่างไร มันต้องมีงานของใจ ใจมันต้องมีงานทำของมัน ใจมันต้องมีเหตุมีผลของมัน มันถึงจะรักษาสถานะอย่างนั้นได้

ถ้าจิตใจมันไม่มีสถานะอย่างนั้น มันอยู่ไม่ได้หรอก มันอยู่ไม่ได้เพราะอะไร เพราะมันคิด คึ้นอยู่ภายใน เห็นไหม นี่เข็มธรรมมันจะพาออกไปหากิเลสไง ถ้ากิเลสมันครอบงำแล้ว มันไปตามแต่กิเลสมันจะชักนำไป ถ้ากิเลสชักนำไป มันจะเป็นความจริงไหม? มันไม่เป็นความจริง มันเป็นความจริงของกิเลสไง ถ้าเป็นความจริงของกิเลส มันก็บอกสิ่งนั้นเป็นธรรมๆ มันก็ชักลากไป ชักลากไป

เราปฏิบัติไป เห็นไหม มันน่าสังเวช มันน่าสังเวช มันออกนอกกลุ่มนอกทางไปไง นี่เข็มทิศ มันชี้ไปทางถูกต้องนะ แต่เราก็คงคิดว่าเรามีอำนาจวาสนา เรามีความชำนาญมากกว่า นี่ก็เหมือนกัน ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชัดเจนมาก ชัดเจนมาก ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค อริยสัจ สัจจะความจริง แล้วเวลาปฏิบัติขึ้นมามันเป็นความจริงไหมละ สิ่งใดเป็นจริง จริงที่ไหนดละ? จริงที่ใจ ถ้าใจมันจริงนะ ทำสิ่งใดมันก็เป็นความจริง ถ้าใจมันไม่จริง จะทำอะไรมันก็เหลวไหล ความเหลวไหลแล้วมันอยู่กับเรื่องของโลกเขา ถ้าเรื่องของโลก โลกเขาอยู่กันอย่างนั้น สังคมเขาอยู่กันอย่างนั้น เราก็อยู่กับสังคมนั้นแหละ แต่เรามีสติปัญญาดีกว่านั้น เราหาความเป็นจริงที่ลึกซึ้งกว่า

ถ้าหัวใจ เห็นไหม เขามีความสุขกัน เขามีความรื่นเริงขนาดไหน ในสโมสรสันนิบาตทุกดวงใจว่าแห้ว ของเราอยู่ในที่สงบสงัดใจ เราหาที่วิเวกใจ เราพยายามหาของเรานะ หาของเรา เห็นไหม ดวงใจเราว่าแห้วไหมละ ดวงใจเรามันอยู่ในที่อีกที่ทึบครึ้มโครม อยู่ในที่คลุกคลี มันก็รำคาญมันเบื่อหน่ายเต็มที่อยู่แล้ว แต่เวลาเข้าป่าเข้าเขาไป เราไปอยู่กับความสงบขึ้นมา มันเอาใจของเราไว้ในอำนาจไหม? นี่มันอยู่แต่ร่างกายไง เวลา มาแต่ร่างกาย แต่หัวใจมันยังคิดออกไปไง นี่เพราะอะไร เพราะมันเคยชิน มันเคยชิน มันเคยสัมผัสของมันอย่างนั้น มันก็มีความรู้สึกของมันอยู่อย่างนั้น มันไม่เข้ามาสู่ใจเราได้ง่ายๆ หรือ เพราะอะไร เพราะคูสิ วัตถุสิ่งใดที่เขาจัดไว้ไม่เข้าที่เข้าทาง เพียงแต่เขายกเข้าที่เข้าทางมันก็เข้าที่เข้าทาง เพราะมันไม่มีชีวิต

แต่ใจ สันตติ จิตมันเกิดตลอดเวลา ความรู้สึกมันเกิดตลอดเวลา แล้วมีตัณหาความทะยานอยาก เพราะมันเคลื่อนอยู่แล้วไง พลังงานมันสันตติ มันเกิดคับๆ อยู่ตลอดเวลา แต่มันเร็วมาก มันละเอียดมาก นี่ไง มันเคลื่อนที่ มันเคลื่อนที่ อนุสัย กิเลสมันนอนเนื่อง มันไปได้แล้ว ไม่ต้องคิดมันก็มา ธรรมชาติมันเป็นแบบนี้ นี่มันถึงว่ามันละเอียดๆ ไง เวลาที่มันหยาบๆ มันก็คิดฟุ้งซ่านออกมา ความคิด ความปรุง ความแต่ง ความต่างๆ ที่มันต่อต้านขึ้นมา นี่มันเป็นสัญญาอารมณ์ แต่อยู่เฉยๆ ไฟสุมขนอนอันละเอียด กิเลสอย่างหยาบ กิเลสอย่างละเอียดใจ เข็มธรรมๆ จะชี้เข้ามา

นี่กำหนดพุทโธๆ โดยที่พุทโธมันเป็นสมณะ มันไม่มีปัญญา

ปัญญาอะไรเอาตัวเองไม่รอด ปัญญายิ่งคิดมาก ยิ่งตริกในธรรม มันส่งออกหมดแหละ ถ้ามันส่งออกไปนี่ปัญญาอะไร แต่ถ้าเป็นปัญญาอบรมสมาธิ มันก็มีสติคอยควบคุมปัญญาอันนั้น ปัญญาที่มันมีสติระลึก รู้ สติมันรู้เท่ากองสังขาร นี่ปัญญาในพุทธศาสนา เห็นไหม ปัญญาที่รู้เท่าในกองสังขาร สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง นี่ถ้ามันเป็นปัญญารอบรู้ในกองสังขาร มันก็เป็นปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าปัญญาอบรมสมาธิ มันก็ปล่อยวางของมัน ถ้าปล่อยวาง มันสงบระงับเข้ามา ถ้ามันเกิดใช้ปัญญาๆ โดยที่มันมีสัมมาสมาธิเป็นพื้นฐาน

นี่สังขารเหมือนกัน เห็นไหม ปัญญารอบรู้ในกองสังขาร สังขารมันปล่อย ปล่อยอะไร? ปล่อยตัณหาความทะยานอยากไง ปล่อยที่กำลังขั้บไสของมันไง พอปล่อยกำลังขั้บไสมันก็ปล่อยวาง พอปล่อยวาง พอฝึกหัดใช้ปัญญาๆ มันก็สังขารเหมือนกัน นี่สังขาร ความคิด ความปรุง ความแต่ง แต่มันมีสัมมาสมาธิรองรับ มันมีความสุขสงบรองรับ มันมีเข็มธรรมชี้หน้า แต่ถ้ามันไม่มีเข็มธรรม เข็มทิศมันชี้หน้านะ ชี้ให้เราไม่หลงทิศหลงทาง นี่เข็มธรรมๆ เข็มธรรมนี้เป็นเข็มธรรมของใคร? เข็มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไง

เวลาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ทำความสงบเข้ามา คีล สมาธิ ปัญญา ถ้าปัญญาเกิดจากคีล สมาธิ แล้วมันเกิดปัญญา แต่เราเกิดปัญญาๆ ปัญญาของเราละ เรามีปัญญาไปมากมายไปหมดเลย พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งปัญญา เราใช้ปัญญาของเรา ปัญญาโดยสมุทัย ปัญญาโดยกิเลสไง ถ้าปัญญาโดยกิเลส นี่ไง กิเลสมันชักนำออกไปแล้ว ออกนอกกลุ่มออกไปแล้ว

แต่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา มันทำความสงบของใจเข้ามา ถ้าใจมันสงบเข้ามา เห็นไหม ถ้ามันมีสติ มีสมาธิ แล้วเกิดปัญญา ปัญญานี้ก็ขึ้นสังขาร แต่สังขารที่มีสมาธิ สังขารที่มันไม่มีสมุทัย

เจือปนเข้ามา ถ้ามีสมุทัยเจือปนเข้ามา เราคิดอย่างไรก็แล้วแต่ ก็เลสมันมีอำนาจเหนือกว่า นี่สมุทัยเจือปนแล้วมันลุ่มลुकคลุกกลานไปตลอดเวลา แต่ถ้าเป็นสมาธิขึ้นมาแล้วเกิดปัญญา ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิ ที่มันเป็นหลักเป็นพื้นฐานขึ้นมา มันพิจารณาของมันนะ นี่ธรรมจื๋นๆ ถ้าธรรมจื๋นๆ ไป มันจะเกิดรสชาติ

เวลาเราปฏิบัติ เห็นไหม คุณิ เวลาความทุกข์ความโศกในใจ มันสะท้อนใจมากนะ แต่เวลาจิตมันสงบเข้ามา มันทำไมมีความสุขขนาดนั้น รสของธรรม รสของธรรม แล้วถ้าเกิดปัญญาขึ้นมา ปัญญาเนี่ย คนเราลุ่มลुकคลุกกลานตลอด คนเราไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติของเราเลย แล้วมันมีทิพย์สมบัติ ทิพย์สมบัติ สมบัติที่มันเป็นอริยทรัพย์ขึ้นมา มันตื่นเต็นนะ

เวลาคนเราเขาคุยกัน เห็นไหม คุณิ คนเหมือนคน แต่คนไม่เท่ากัน คนเหมือนคน แต่คนมีอำนาจวาสนาแตกต่างกัน จิตใจอยู่ในร่างกายที่เรารู้ได้อย่างไรว่าผู้ที่ปฏิบัติคนใดจะมีสังขะความจริงในหัวใจ ถ้ามีสังขะความจริงในหัวใจนะ พฤติกรรมมันออก มันแสดงออกแล้วละ ธรรมก็คือธรรม ธรรมที่ไหน เห็นไหม คุณิ วัตถุสิ่งใดก็แล้วแต่ถ้ามันมีคุณค่าของมันในตัวของมันเอง ไปวางที่ไหนเขารู้ว่ามีคุณค่าโดยตัวมันเอง

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าใจมันมีคุณธรรมนะ มันไม่เป็นภาระแบกหามให้ใครทั้งสิ้น ในเมื่อหัวใจของเรามันเป็นภาระให้เราดูแล ในเมื่อหัวใจของเรามันเป็นภาระแบกหามนะ จิตใจของเราเนี่ย คุณิ เวลาคนทุกข์คนจน คนมีความบีบคั้นในใจ มันปลอบประโลมกันอย่างไรละ มันจะเอาอย่างไรให้อยู่ละ เวลาคนที่ขาดแคลนนะ เราจะขาดแคลนสมบัติสิ่งใด เราเจือจางกัน ได้หมดแหละ เราหาให้เขาได้ สิ่งที่เป็นการขาดแคลนในวัตถุ ในปัจจัยเครื่องอาศัย เราหาให้ได้ ทดแทนให้ได้ แล้วเขาจะเห็นน้ำใจเรามาก เพราะเราช่วยเหลือเจือจางเขา แต่เวลาคนที่มันทุกข์จนเจ็บใจในหัวใจ ปลอบประโลมขนาดไหน พุดขนาดไหนมันก็ทุกข์ทั้งนั้นแหละ นี่ไง สิ่งนี้ที่ว่าใครจะรู้ใครได้ ใครจะรู้หัวใจของใครได้

แต่ถ้าเขามีธรรมของเขา เขามีธรรมในใจของเขาเนาะ เขาจะไม่เป็นภาระรุงรังให้ใครทั้งสิ้น เพราะว่าอะไร เพราะในหัวใจของเขา เขาจัดแจงของเขาได้ ถ้าในหัวใจของเขา เขาจัดแจงของเขาได้นะ นี่ความสุขความทุกข์มันอยู่ที่ไหนละ ถ้าใจมันมีคุณธรรมแล้วมันจะเป็นภาระให้ใคร นี่รสของธรรมชนะรสทั้งปวง รสของธรรมชนะซึ่งรสทั้งปวง ถ้ารสของธรรมในดวงใจนั้นมีธรรมอยู่จริง ทำไมต้องให้กิเลสมันเหยียบย่ำ ทำไมต้องให้คนอื่นมาเจือจาง

มันมีหลักของมันไง ถ้าหลักของมันเป็นความจริงขึ้นมา เป็นความจริงขึ้นมาใครก็รู้ได้ ใครก็รู้ได้ ถ้าใครรู้ได้สิ่งนั้น เขาต้องรู้ตัวเขาก่อน บ้างจัดตั้ง เราเหมือนกัน นี่เราพิจารณาของเรา เราย้อนกลับมาในใจของเรานะ ให้มันมีเข็มธรรม

เรามานะ เข็มทิศเขาเอาไว้ชี้ทางเดินทางโลก แต่เข็มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะชี้เข้ามาในหัวใจของเรา ถ้ามันชี้เข้ามาในหัวใจของเราละ คุณ ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าในพระไตรปิฎกทั้งหมดเป็นวิธีการเท่านั้น ชี้เข้าไปสู่หัวใจของคน

หลวงตาท่านพูดประจำ สิ่งที่สัมผัสธรรมได้ สัมผัสธรรมได้คือความรู้สึก ความรู้สึกนี้ มันไม่มีสิ่งใดหรอกที่จะบรรจุธรรมได้ มีแต่หัวใจเท่านั้น ความรู้สึกนี้มันจะบรรจุธรรมได้ แล้วบรรจุธรรมได้ เวลาเราทำขึ้นมา เห็นไหม นี่สมาธิมันก็เกิดที่ใจ เวลากิเลสมันเหยียบย่ำขึ้นมา มันเหยียบย่ำที่หัวใจทั้งนั้น ทุกข์ยากนี้หัวใจมันทุกข์ยากมาก แต่ถ้ามันปล่อยวางละ เวลามันปล่อยวางนะ คนที่หาบภาระมา หาบของหนักมาเหนื่อยล้ามา เวลามันวางของมันขึ้นมา วางขึ้นมา มันรู้ของมัน มันเป็นปัจจัยจัดตั้ง แล้วเกิดปัญญาๆ ถ้าเข็มธรรมเกิดนะ สังขธรรมมันเกิดในหัวใจของเรา

ถ้าสังขธรรมมันเกิดขึ้นมา นี่มันเกิดมาจากอะไร มันเกิดมาจากอะไร มันเกิดมาจากอ้วนอวนขอใจใหม่ มันเกิดมาจากเราบวชเป็นพระแล้วมันจะเป็นใจใหม่ เวลาเราบวชเป็นพระนี่นะ เราบวชเป็นพระเพราะมีศรัทธามีความเชื่อ เรามีศรัทธามีความเชื่อนะเราถึงได้บวช บวชกับใคร? บวชกับอุปัชฌาย์อาจารย์ อุปัชฌาย์ยกเข้าหมู่ๆ มันเป็นพิธีกรรมทั้งนั้นแหละ เวลาเป็นพิธีกรรมขึ้นมา มันสมบูรณ์ สมบูรณ์โดยสมมุติสงฆ์ ถ้าไม่สมบูรณ์ เราจะทำสังฆกรรมกันอย่างไร ความสะอาดบริสุทธิ์ เห็นไหม นี่ฉันทามติ จะไม่มีใครคัดค้านแม้แต่เสียงเดียว นี่ถ้าเป็นฉันทามตินี้มันสะอาดบริสุทธิ์ของมันมา

ฉะนั้น เวลาบวชขึ้นมา บวชมามันก็เป็นที่กรรมเท่านั้นแหละ แต่เวลาบวชหัวใจ เห็นไหม คุณ ใจเวลาใครบวชมาก็แล้วแต่ จะทุกข์จนเจ็บใจ จะมั่งมีศรีสุขขนาดไหน เวลาบวชมาแล้วจะต้องเดินจงกรม ต้องนั่งสมาธิภาวนาทั้งนั้นแหละ ถ้าเดินจงกรม นั่งสมาธิภาวนา เขายังมีแก่ใจ เขายังเคารพธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ แต่ถ้าเขาไม่ทำสิ่งนั้นเลย เขาศึกษานี้ศึกษาเป็นปริยัติ ว่าศึกษาเพื่อความรู้ๆ ศึกษา มา ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า... ใจศึกษามา มันก็เป็นการศึกษาโดยสัญญา ศึกษาโดยอาการของใจ มันไม่ใช่เข้าถึงใจ

ถ้ามันเข้าถึงใจนะ เวลาศึกษามาจนสำเร็จเป็น ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค เขาจะสึกไปทำไมล่ะ ถ้าเขาศึกษาธรรมแล้วเขามีธรรม ธรรมนี้วิมุตติสุขๆ สุขทางธรรมมันเหนือกว่าสุขทางโลกแล้วทำไมเขาสึกไปล่ะ เขาก็ศึกษา ศึกษาจนจบ ศึกษาจนจบกระบวนการ ศึกษาจนจบหมดแล้ว ศึกษาจบแล้วทำอะไรต่อ นี่ถ้าคนเขาศึกษาจน ๘ ประโยคแล้วนะ ทางการศึกษาเขาสูงสุดแล้ว แล้วชีวิตนี้ทำอะไร ชีวิตจะทำอย่างไรต่อไป

แต่ของเรานี้เราบวชมาแล้วเราตั้งใจศึกษาเหมือนกัน เราบวชมา อุปัชฌาย์บอกแล้ว เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ นี้ขันธ ๕ เห็นไหม ธรรมฐาน ๕ ให้อุณหโลม ปฏิโลม ให้พิจารณาอย่างนี้ เวลาเราบวชขึ้นมา อุปัชฌาย์ให้อยู่แล้ว ถ้าอุปัชฌาย์องค์ใดไม่ให้ธรรมฐาน ๕ การบวชนั้นไม่สมบูรณ์ นี่เราบวชมา เราบวชมา เราได้กรรมฐานมาจากอุปัชฌาย์ แล้วครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติของท่านมา ใครที่ปฏิบัติสิ่งใดมา แล้วได้เห็นคุณประโยชน์สิ่งนั้นมา ท่านจะทะนุถนอมสิ่งนั้น

เวลาหลวงปู่มั่นท่านประพฤติปฏิบัติของท่าน ท่านเก็บหอมรอมริบใช้ไหม เวลาหลวงตา ท่านปฏิบัติของท่านมา เวลารสของธรรมขึ้นมา นี่มันลึกลับมหัศจรรย์ แล้วมันจะเข้าไปได้อย่างไร ถ้ามันเข้าได้อย่างไร แล้วเรามาได้อย่างไร เรามาได้อย่างไร? อ้อ! เรามาแล้วเรามีข้อวัตรปฏิบัติขึ้นมา เรามีถนนหนทางขึ้นมา

นี่ไง เวลาเราภาคปฏิบัติ เวลาครูบาอาจารย์ของเราเวลาปฏิบัติ ตั้งแต่อุปัชฌาย์ให้กรรมฐาน ๕ มา พอกรรมฐาน ๕ มา เราตั้งใจทำความสงบของใจเข้ามา การศึกษาในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ในพระไตรปิฎก เรารู้จักกันได้ พระไตรปิฎกก็มี สงสัยสิ่งใดเราก็เปิดของเราได้ แต่เวลาปฏิบัติ เปิดมาแล้วศึกษามาแล้ว แล้วเอาอะไรเป็นเครื่องยืนยันว่ามันจริงหรือไม่จริง แต่เวลาอุปัชฌาย์ให้มา เกสา โลมา นขา ทันตา ตโจ ทุกคนก็เห็นได้ ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ทุกคนเห็นทั้งนั้นแหละ แล้วว่า ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง ทุกคนถ้ามีสติปัญญาพิจารณาขึ้นมา ผม ขน เล็บ ฟัน หนังขึ้นมาให้มันสลดสังเวช ให้มันกายทิฐิมานะในหัวใจได้

แต่ผม ขน เล็บ ฟัน หนัง เห็นไหม คุณิ คุณร้านตัดผมตี ร้านตัดผม ร้านทำเล็บมันทำให้สวยงามทั้งนั้นแหละ ผม ขน เล็บ ฟัน หนังอย่างนั้นเขาหลงไหลได้ปลื้ม เขาคิดว่าสิ่งนั้นมันเป็นความสวยงามของเขา แต่เขาทำเพื่อวิชาชีพของเขา คนที่อยากมีความพอใจของเขาก็ไปให้เขาทำ ให้มันสวยงาม

แต่ของเรา เราไม่ได้ดูอย่างนั้น ถ้าจิตมันสงบขึ้นมา เข็มธรรมมันเกิดขึ้นมา คุณิ เวลาเส้นผมเส้นหนึ่งนี้ขยายมัน วิกาคะให้มันแยกส่วน ขยายส่วน เส้นผมเส้นหนึ่ง ครูบาอาจารย์ท่านพิจารณาเป็นท่อนซุงเลย มันแยกออกมา มันขยายส่วนออกไป เขารู้เขาเห็นของเขาได้อย่างไร มันเป็นความลึกลับมหัศจรรย์ว่าจิตใจมันได้พิจารณาของมัน

แต่ถ้าไม่มีสมาธิเลย สติก็ไม่มี สมาธิก็ไม่มี นี่จินตนาการกันไป มันจะรู้จริงขึ้นมาได้อย่างไร เพราะมันไม่มีเข็มธรรมที่เข้าสู่ดวงใจดวงนี้ ดวงใจดวงนี้ไม่มีการประพฤติปฏิบัติตามความเป็นจริง มันจะเอาความจริงมันมาจากไหน แต่เพราะเรามีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ของเราท่านได้ประพฤติปฏิบัติมา ถ้าคนที่ชี้หน้าเราท่านได้ประพฤติปฏิบัติของท่านมา ท่านมีหลักเกณฑ์ในใจของท่านตามความเป็นจริง ทำผิดทำถูกเขารู้หมดแหละ ถ้าทำผิดมันก็ผิดออกนอกกลุ่มนอกทางแล้ว

คุณิ เข็มทิศเราก็บอกเรามีความชำนาญมากกว่า ไม่ต้องใช้เข็มทิศ เราเดินของเราได้เอง เวลาเข็มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่แล้ว เราก็บอกว่าเรามีความสามารถเหนือกว่า เราทำของเราได้...มันคิดโดยกิเลสทั้งนั้นแหละ มันเป็นเรื่องจริงไปไม่ได้เลย เราศึกษาว่ารู้ๆ

ถ้ารู้ขึ้นมา คนรู้นะ คุณิ หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น เวลาความรู้ของท่านนะ ท่านเก็บหอมรอมริบ หลวงปู่เสาร์นะ เวลาท่านบอกว่าให้เทศนาว่าการ ท่านพูดเลย “ทำให้มันดูทั้งชีวิตมันยังไม่ดูเลย ทำให้มันดูทั้งชีวิต ให้มันทำตาม มันยังไม่ทำตามเลย”

ทำตามๆ ทำตามนี่เพราะอะไร คุณิ ท่านสงบระงับของท่าน ท่านอยู่ด้วยวิหารธรรมของท่าน ท่านอยู่ด้วยความสุขของท่านนะ ท่านมารู้คั่นของท่านนะ ทั้งๆ ที่สังกมสมัยนั้นเขาก็ไม่สนใจว่ามรรคผลจะมีหรือไม่มี แต่เวลาท่านรู้คั่นของท่านมา มันเป็นวิหารธรรมในใจของท่าน ท่านอยู่ของท่านด้วยความสุขสงบนะ เขาไม่ต้องอิงโลกเลย โลกที่เขาอยู่กับ ปัจจุบันเครื่องอาศัยมันแค่เครื่องอาศัยที่ไม่มีสิ่งใดเหนือกว่าธรรมในใจเลย ท่านไม่สนใจเลย แต่ต้องอยู่ อยู่กับเขา อยู่กับเขาด้วยอะไร? อยู่กับเขาโดยธรรมวินัยไง

เพราะธรรมวินัย พระ เห็นไหม ศากยบุตรพุทธชินรสเขาอยู่กันอย่างไร นี่บวชมาแล้วมีศีล มีสัตย์อย่างไร ศรัทธาความเชื่อของสังกมเขาทำอย่างไร เราก็อยู่กับเขาไป อยู่กับเขาไปโดยวิหาร

ธรรมจากภายในใจของเรา เห็นไหม ท่านก็อยู่ด้วยความสงบระงับของท่าน ท่านมีความสุขของท่าน แล้วท่านบอกว่า นี่ทำให้มันคุ้มทั้งชีวิตเลย มันยังไม่ทำตามเลย

แล้วเวลาหลวงปู่มันท่านเก็บหอมรอมริบ แล้วท่านคอยจี้ คอยไซ เห็นไหม แก่จิตมันแก้ยาก ท่านคอยจะแก้ครูบาอาจารย์ของเรา มันเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นมา แล้วเราก็มีศรัทธาความเชื่อ มีศรัทธาความเชื่อเราก็ประพฤติปฏิบัติของเรา มา เรามีอำนาจวาสนามา เราถึงได้มาบวชเป็นพระ เป็นเจ้า บวชเป็นพระเป็นเจ้าขึ้นมาแล้วเราจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราจะไม่แฉ่ง ไม่แฉ้อออกจากนอกกลุ่มนอกลำ

ถ้าเข็มทิศมันก็เป็นประโยชน์ นักวิทยาศาสตร์เขาคิดมาเพื่อการเดินป่า เพื่อสะดวกกับการเดินทาง นี่เราจะไม่ใช่ เราจะใช้ประสบการณ์ของเรา เราก็ใช้ประสบการณ์ของเรา แต่มันมีประโยชน์ ในเมื่อวิทยาศาสตร์เขาพิสูจน์แล้วมันใช้ได้ เข็มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เทศนาว่าการประกาศธรรมจักๆ ออกไป เทวดา อินทร์ พรหมส่งข่าวเป็นชั้นๆ ขึ้นไป เห็นไหม เวลาเทศนา พระอัญญาโกณฑัญญะมีดวงตาเห็นธรรม มันยืนยันกันได้รอบทิศรอบทาง แม้แต่ในเรื่องของทิพย์ เรื่องของเทวดา อินทร์ พรหม เขาก็สรรเสริญขึ้นไป

เวลาในเรื่องของนักปฏิบัติ พระอัญญาโกณฑัญญะก็มีดวงตาเห็นธรรมขึ้นมา เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา มันเป็นความจริงขึ้นมา “อัญญาโกณฑัญญะรู้แล้วหนอ” นี่มีพยานแล้ว นี่สิ่งที่ปฏิบัติขึ้นมามันมีพยานใน นี่ใน ในวงกรรมฐานเรามีครูบาอาจารย์ของเรา มันมีพยานต่อกันใน ใครปฏิบัติได้จริง ใครมีความเห็นจริง ความจริงอันนั้นในใจอันนั้น มันไม่มีสิ่งใดเหนือกว่าคุณภาพของธรรม สัจธรรมอันนั้นครองโลก เหนือโลก เหนือทุกๆ อย่าง ถ้ามันเหนือทุกๆ อย่าง แล้วมันจะมีสิ่งใดมาทำให้สิ่งนี้ด้อยค่า ไม่มีสิ่งใดด้อยค่าใน นี่ใน เข็มธรรมๆ ที่เราชี้ไป

เพราะมันมีอยู่แล้ว ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็มีอยู่แล้ว เข็มธรรมก็มีอยู่แล้ว เวลาครูบาอาจารย์ของท่านประพฤติปฏิบัติมา มันก็มีความจริงของมันอยู่แล้ว ถ้ามีความจริงของมันอยู่แล้ว เราทำได้จริงหรือเปล่าละ เราทำขึ้นมา มันมีแต่สมมุติ มีแต่กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันครอบงำหัวใจเราไว้ เราจะมาต่อสู้นะ เราต่อสู้กับกิเลสในหัวใจของเรา เราจะต่อสู้ด้วยสัจจะด้วยความจริงของเรา ถ้าต่อสู้ขึ้นมา ต่อสู้ด้วยวิธีการใดละ? นี่เราตั้งสัจจะ เห็นไหม

อุโบสถที่หนึ่ง เราก็มาลงอุโบสถสังฆกรรมกันหนหนึ่ง มาลงอุโบสถสังฆกรรมเพื่อ กระตุ้นใจ เพื่อกระตุ้นของเราละ ถ้ามันนอนจม มันจะนอนจมแล้วมันจะไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ นี่ถึง ๑๕ วัน ถึงบักษหนึ่ง เราจะมาลงอุโบสถร่วมกัน ลงอุโบสถร่วมกันเพื่อตรวจสอบกัน เพื่อปลุกเร้า กัน เพื่อปลุกเร้าละ ไม่ให้กิเลส นี่ดินพอกหางหมูๆ ไม่ให้มันครอบงำหัวใจของเราจนดินรนไม่ ออก พอดินรนไม่ออก เห็นไหม ดูเจ็มทิสสิ มันปฏิเสธแล้วละ

นี่ก็เหมือนกัน “ทำไมต้องลำบากอย่างนั้น ทำไมต้องทำอย่างนี้ ทำไมเขาอยู่กันก็ได้ เขาทำ อย่างนั้นก็ทำได้”...เพราะเขาอยู่กันแบบนั้นมันถึงไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ ใจ การไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันพาลงต่ำทั้งนั้นแหละ ความสะดวกสบาย ความสะดวก ความพอใจ ความที่คิดจะทำของเรามันไหลลงต่ำไปเรื่อยๆ มันไม่มีสูงขึ้นไปหรือ นี่ปลาเป็นมันทวนกระแส มัน ว่ายทวนน้ำ ถ้าปลาตายมันก็ไหลลงไป เขาจะเอาไปทำปลาไร่

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นปลาๆ มันเป็นบุคคลาธิษฐาน แต่คุณค่าของใจนะ ดวงใจนี้มีค่ามาก ถ้ามันไฝ่ดี ไฝ่ดี คิดดีหวังดี ชีวิตนี้มีโอกาสที่ประพฤติปฏิบัติ มันไม่ไฝ่ดี มันไฝ่แต่เรื่องกิเลสค้นหา ความทะยานอยากใจ กิเลสค้นหาความทะยานอยาก เรามา จะทำลายนะ เรามา จะฆ่ามัน เรามา จะ ทำให้จิตใจเราสะอาดบริสุทธิ์ ถ้าจิตใจเราสะอาดบริสุทธิ์ เราทำเพื่อใครละ? ก็ทำเพื่อใจดวงนี้ไง ถ้า เราเห็นคุณค่าอย่างนี้ ฉะนั้น การไฝ่ดีใจ การไฝ่ดี ไฝ่ดีเพื่อกระตุ้นเตือนตลอดเวลา

ดูสิ เวลาขาดอากาศหายใจแค่ ๕ นาที สมองตาย คนเราขาดอากาศหายใจไม่กี่วินาทีก็แย่ แล้ว นี่ก็เหมือนกัน สิ่งต่างๆ มันดำรงชีวิตไว้ซะใหม่ แล้วหัวใจละ หัวใจมันมีชีวิต มันมีความปรารถนา มันมีความต้องการ แต่มันมีพญามารครอบงำมันไว้ พญามาร เห็นไหม มารมันครอบงำ แล้วมันพาไหลลงต่ำ พาไหลลงต่ำ ฉะนั้น ถ้าปล่อยปละละเลย มันก็ไหลลงไปอย่างนั้นแหละ

แต่ของเรา ในเมื่อเรายังมีชีวิตอยู่ เรายังชวนขวายของเราอยู่ การชวนขวาย เห็นไหม การชวนขวาย การเข้าหมู่ การตรวจสอบกัน การประพฤติปฏิบัติต่อกัน ให้ตื่นตัวตลอดเวลา การตื่นตัว เห็นไหม ดูสิ เวลาครูบาอาจารย์ท่านฝึกสติๆ ถ้าใครเหม่อลอย โกรธาสติ ท่านบอกว่ามันเหมือนศพเดินได้ เหมือนคนตาย เหมือนคนตาย มันไม่มีโอกาสใจ

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เรามีสติ เราทำอะไร ความผิดพลาดมันจะน้อยมาก หรือจะไม่ผิดพลาดเลย นี่เรามีสติปัญญา เรายังรักษา เราดูแลของเรา เราประพฤติปฏิบัติของเรา นี่ก็เหมือนกัน หัวใจถ้ามันมีคุณค่า มันมีความระลึกรู้ มันมีความตั้งใจจริงของมัน มันจะทำเพื่อประโยชน์กับ

หัวใจดวงนี้ ถ้าประโยชน์กับหัวใจดวงนี้ เห็นใหม่ เราจะเดินทาง จิตใจมันจะเข้าสู่สังขาร ถ้ามีสังขารได้ มันต้องประพาศปฏิบัติขึ้นมาเอง

เวลาตกข้าวกินนะ เขาต้องตกข้าวขึ้นมาเอง เราฉันอาหาร เราต้องหุบใส่ปากเราเอง ถ้าเราหุบใส่ปากเราเอง หัวใจ ถ้ามันมีจะมีคุณธรรม มันต้องมีศีล สมาธิ ปัญญาขึ้นมาจากใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นเป็นความจริงขึ้นมา เห็นใหม่

คูสิ เวลาเขาศึกษากัน เขาศึกษาจน ๘ ประโยค ๑๐ ประโยค ศึกษาจนสูงสุดของการศึกษาในศาสนา แล้วทำไมในเมื่อศึกษาถึงสูงสุดของเรื่องของศาสนา แล้วศาสนาก็สอนไปสู่วิมุติสุข สอนไปสู่ความหลุดพ้น ทำไมเขาไปพล่อออกไปอยู่กับโลกละ ทำไมเขาไปพล่ไปอย่างนั้น เห็นใหม่ นี่ การศึกษาอย่างนั้นศึกษาเป็นปริยัติ

ปฏิบัติ ถ้าปฏิบัติขึ้นมา ปฏิบัติขึ้นมาจะเห็นตามความเป็นจริง เห็นใหม่ กาย เวทนา จิต ธรรม ลังจะความจริงขึ้นมาที่มันเห็นตามความเป็นจริง มันวิปัสสนาของมัน มันพิจารณาของมันขึ้นมา ถ้ามันมีวิปัสสนาญาณขึ้นมา เห็นใหม่ ศีล สมาธิ ปัญญา ปัญญาที่มันเกิดขึ้นมา มันจะชักฟอก มันจะเห็นคุณค่ามาก มันจะเห็นคุณค่าของใจดวงนี้ เห็นคุณค่าของสังขารอันนี้ แล้วปัจจัยเครื่องอาศัย เราก็อยู่กับเขา เราอยู่กับโลกนะ นี่พระก็มาจากคน เวลาคนเขาต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย พระก็ต้องมีปัจจัยเครื่องอาศัย แต่ใช้แต่น้อย บิณฑบาตมานั้นเหมือนกับใช้น้ำมันหยอดล้อ เกวียนไม่ให้มันมีเสียงดังเท่านั้นเอง ปัจจัยเครื่องอาศัยเราใช้กันแค่นี้เอง ใช้กันเพื่อดำรงชีวิตไว้

คูสิ อากาศหายใจมันต้องมีตลอดเวลา อาหารเราก็มีของเราอยู่แล้ว ทุกอย่างก็มีของเราอยู่แล้ว แล้วหัวใจละ หัวใจมันต้องการอะไร? มันต้องการสังขาร ต้องการคุณธรรม ต้องการทิพย์สมบัติที่จะให้หัวใจนี้ได้พึ่งพาอาศัย แล้วถ้าปฏิบัติขึ้นมาถึงที่สุด เห็นใหม่ มันเป็นโศดาบัน สกิทาคามี อนาคตามี นีอกุปปธรรม นีธรรมเหนือโลกๆ เลย เหนือทุกอย่าง เหนือสังคม เหนือโลก โลกคาดการณ์ไม่ได้ ถ้าโลกคาดการณ์ไม่ได้

ผู้ที่มีศรัทธาเขายังเชื่อถืออยู่ เขาถึงกราบไหว้บูชาเพื่อเป็นอำนาจวาสนาของเขา เพื่อสิ่งที่จะเป็นประโยชน์กับเขา แต่เราเป็นนักรบๆ นะ เราต้องทำจริงของเรา เราทำเพื่อประโยชน์กับเรา ให้เป็นจริงกับเรา เห็นใหม่

นี่เข้มทิสเครื่องดำเนินของโลกมันมี เข้มธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามีอยู่
แล้ว ทีนี้มันก็อยู่ที่ความสามารถของเราละ อยู่ที่ความจริงของเราละ ถ้าเรามีความสามารถ เรามี
ความจริงของเรา เราตั้งใจทำความจริงของเรา เราจะประสบความสำเร็จในการประพฤติปฏิบัติ

ในการประพฤติปฏิบัตินี้เพื่อดวงใจดวงนี้ เพื่อความสุขระงับในใจดวงนี้ เพื่อคุณธรรมใน
ใจของเรา เอวัง